

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 19 april 2019
Betreft Moties en toezeggingen op het gebied van
gewasbeschermingsmiddelen

Ons kenmerk
DGA-PAV / 18286231

Uw kenmerk
2019Z03760

Bijlage(n)
1

Geachte Voorzitter,

Hierbij ontvangt u mijn invulling van verschillende moties en van enkele toezeggingen die ik u heb gedaan op het gebied van gewasbescherming. Bovendien informeer ik u over de stand van zaken van enkele onderwerpen op dit thema. Verder maak ik van deze gelegenheid gebruik om uw Kamer de antwoorden te sturen op de vragen van het lid Lodders (VVD) over standpuntbepaling in het Europees Parlement over een hoger toegestaan restgehalte van neonicotinoïden (ingezonden op 25 februari 2019 – kenmerk 2019Z03760). Deze beantwoord ik mede namens de minister voor Medische Zorg en Sport (zie bijlage 1).

Inleiding

Op 16 april jl. heb ik uw Kamer geïnformeerd over de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Mijn ambities richten zich op weerbare planten en teeltsystemen, het verbinden van landbouw en natuur en voor zover er dan toch nog behoefte is aan gewasbeschermingsmiddelen, dan nagenoeg zonder emissies naar de leefomgeving en nagenoeg zonder residuen op producten. Ik beschouw de moties en toezeggingen in het licht van deze visie en neem deze – voor zover nodig – mee in het uitvoeringsprogramma.

Om een goede en hoogwaardige oogst mogelijk te maken, zullen we niet helemaal zonder maatregelen en gewasbeschermingsmiddelen kunnen. Mijn voorkeur gaat dan uit naar duurzame en niet-chemische alternatieven. Denk hierbij aan mechanische onkruidbestrijding. En als het niet anders kan, dan hebben laag-risicomiddelen de voorkeur. Het is van groot belang dat er meer haalbare, betaalbare en milieuvriendelijke niet-chemische alternatieven beschikbaar komen. En dat agrariërs die beschikbare alternatieven ook breed gaan toepassen.

Er is veel steun voor deze visie. Ik ga er vanuit dat we het met elkaar – ook met de wetenschap – voor elkaar krijgen. Er zal wel sprake zijn van een overgangperiode. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is voor veel agrarische ondernemers nu nog cruciaal voor een goede oogst en het overstappen naar bijvoorbeeld andere teeltmethodes met meer weerbare gewassen is iets dat tijd kost. Dat neemt uiteraard niet weg dat ook in die overgangperiode

gewasbeschermingsmiddelen alleen gebruikt worden als dit veilig is voor mens, dier en milieu.

Uitvoering moties

Chemische middelen vervangen door niet-chemische varianten

Ik heb in het debat insectensterfte toegezegd uw Kamer te informeren over de uitvoering van de motie Graus (Kamerstuk 27858, nr. 131). Met deze motie heeft uw Kamer de regering verzocht te onderzoeken welke chemische middelen waar mogelijk kunnen worden vervangen door niet-chemische varianten.

In de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst ligt het accent op geïntegreerde gewasbescherming. In deze nota zijn daarom verschillende acties opgenomen om het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming te stimuleren. In de tussenevaluatie van de nota wordt onderzocht in hoeverre agrarische ondernemers ook daadwerkelijk geïntegreerde gewasbescherming toepassen. De resultaten van deze tussenevaluatie zullen worden gebruikt bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030, dat ik na het zomerreces naar uw Kamer zal sturen. Hierin zal een werkgroep zich richten op het verder ontwikkelen en breder toepassen in de praktijk van duurzame, niet-chemische alternatieven. Daarnaast wordt in specifieke situaties nu al geïnventariseerd of er alternatieven zijn voor gewasbeschermingsmiddelen, zoals bij het beoordelen van een aanvraag voor een tijdelijke vrijstelling.

Drinkwaterbronnen

Met de motie Ouwehand en Futselaar (Kamerstuk 21501-32, nr. 1048) heeft uw Kamer de regering verzocht in overleg te treden met waterwinbedrijven over mogelijke beschermingsmaatregelen voor drinkwaterbronnen en de uitkomsten van dit overleg te betrekken bij de vervolgdiscussie die de EU voert over de wenselijkheid van verlenging van biociden. De bescherming van drinkwaterbronnen is regulier onderwerp van gesprek met de waterwinbedrijven en Vewin. De afgelopen jaren is daarin een aantal belangrijke stappen gezet. Ik verwijs u voor de volledigheid naar de brief over grondwaterwinning voor drinkwater (Kamerstuk 27858, nr. 372). Vewin is betrokken bij het tot stand komen van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 en onderschrijft deze. Vewin zal ook participeren in het opstellen van het uitvoeringsprogramma.

Daarnaast voorziet Vewin het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) jaarlijks van een overzicht van goedgekeurde werkzame stoffen die deze boven het drinkwatercriterium van 0,1 µg/l aangetroffen worden op de in het oppervlaktewater gelegen innamepunten van de drinkwaterbedrijven. Het Ctgb voert bij het beoordelen van gewasbeschermingsmiddelen een extra toets uit voor deze stoffen.

Glyfosaat

Ik heb in het debat over insectensterfte van 14 maart jl. toegezegd uw Kamer te informeren over de uitvoering van de motie De Groot (Kamerstuk 27858, nr. 426). Met deze motie heeft uw Kamer de regering verzocht het gebruik van glyfosaathoudende middelen voor gebruik buiten geïntegreerde gewasbescherming (zoals kalenderspuiten, resetten van grasland en pre-harvest) te verbieden.

Ik onderschrijf de strekking van deze motie, dat gewasbeschermingsmiddelen in het algemeen en glyfosaathoudende middelen in het bijzonder alleen zouden moeten worden gebruikt wanneer dat niet anders kan. Dat is ook de essentie van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. De in die visie beschreven omslag naar weerbare planten en teeltsystemen moet ervoor gaan zorgen dat de behoefte aan gewasbeschermingsmiddelen drastisch afneemt. Zoals aangegeven blijft in de overgangperiode daarnaartoe de kern van mijn beleid dat gewasbeschermingsmiddelen alleen kunnen worden gebruikt als dat veilig is voor mens, dier en milieu.

Eind 2017 is besloten om de Europese goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat met vijf jaar te verlengen op basis van een herbeoordeling waaruit bleek dat deze stof veilig gebruikt kan worden voor mens, dier en milieu. Dit besluit is vastgelegd in Uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324. De vervolgstap is dat alle middelen, waarin deze werkzame stof zit, op het niveau van de lidstaten opnieuw moeten worden beoordeeld. In bijlagen I en II van de verordening zijn specifieke bepalingen vastgesteld, waarmee de bevoegde autoriteiten in de verschillende lidstaten – in Nederland dus het Ctgb – rekening moeten houden bij het herbeoordelen van alle toegelaten gewasbeschermingsmiddelen op basis van de werkzame stof glyfosaat. Het gaat daarbij om bescherming van het grondwater, bescherming van toepassers en niet-professionele gebruikers, over risico's voor bodemleven en niet-doelwitorganismen en het toepassen van goede landbouwpraktijken bij gebruik voor de oogst.

Het Ctgb en de instanties in andere lidstaten zijn momenteel bezig met het herbeoordelen van ongeveer 50 gewasbeschermingsmiddelen op basis van de werkzame stof glyfosaat. Hierin nemen ze de bovenstaande aspecten uiteraard mee. Zo'n herbeoordeling vergt tijd, waardoor er op dit moment nog geen besluiten zijn genomen. Het Ctgb verwacht de herbeoordeling van middelen waarvoor het Ctgb de zonale rapporteur is eind dit jaar af te ronden. Over middelen waarvoor een andere lidstaat zonaal rapporteur is, kan het Ctgb pas een besluit nemen als die lidstaat de beoordeling heeft afgerond. In enkele gevallen zal het Ctgb daardoor in 2020 een besluit nemen. Het is helaas niet mogelijk om deze herbeoordeling te versnellen.

Ter uitvoering van de motie zal ik samen met de betrokken partijen in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 uitwerken hoe we de ambitie gaan realiseren dat onkruidbestrijding in principe gebeurt met mechanische of ecologische technieken. Daarnaast wil ik hierin ook afspraken vastleggen over het – in de overgangperiode – verminderen van het gebruik van glyfosaathoudende middelen binnen de landbouw. Ik pak dit uiteraard met de nodige urgentie op en zal daarbij ook verbinding leggen met private initiatieven hiertoe. Denk daarbij aan FrieslandCampina en Natuurmonumenten, die hebben aangegeven te willen stoppen met het gebruik van glyfosaat.

Overigens hebben niet alleen de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen hierin een verantwoordelijkheid, maar ook de handelaren en hun adviseurs. We kennen al vele jaren de verplichting voor gebruikers en handelaren van gewasbeschermingsmiddelen om een bewijs van vakbekwaamheid te hebben en hun kennis te onderhouden. Deze verplichting geldt sinds 1 januari 2019 is ook

voor adviseurs. De opleiding en de herhalingscursussen besteden uiteraard ook aandacht aan het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming.

Toezeggingen

Geïntegreerde gewasbescherming

Ik heb in het SO over de werkzame stoffen thiram en diquat toegezegd uw Kamer te informeren over de dossiers rond geïntegreerde gewasbescherming en het overschakelen op niet-chemische methoden en laag-risicomiddelen (Kamerstuk 27858, nr. 430).

Niet-chemische methoden

In het kader van het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 zal een werkgroep zich richten op het verder ontwikkelen en breder toepassen in de praktijk van duurzame, niet-chemische alternatieven. Er lopen verschillende (onderzoeks)trajecten die op termijn zullen bijdragen aan het vergroten van de beschikbaarheid van niet-chemische alternatieven, zoals de kennisimpuls groene gewasbescherming en bestuivers, nationale proeftuin precisielandbouw en het onderzoek binnen de topsectoren. Daarnaast lopen er verschillende trajecten, zoals het uitwerken van de bodemstrategie en de herbezinning op het mestbeleid, die een bijdrage zullen leveren aan weerbare planten en teeltsystemen. Ook nieuwe veredelingstechnieken kunnen hieraan een bijdrage leveren.

Laag-risicostoffen / middelen

De Europese Commissie heeft vorig jaar een overzicht gepubliceerd met daarop ongeveer 60 werkzame stoffen, die na Europese herbeoordeling naar verwachting de status laag-risicostoffen zullen krijgen.¹ Dit biedt perspectief. Ongeveer de helft van deze werkzame stoffen zijn micro-organismen. De criteria voor het goedkeuren van deze micro-organismen zijn afgeleid van de criteria voor chemische stoffen. Mijn inzet is erop gericht om deze criteria zodanig aan te passen, dat ze beter toegesneden zijn om de risico's van micro-organismen te beoordelen. Ik doe dit langs twee sporen, namelijk via onderzoek en via inbreng in Europese gremia.

Op nationaal niveau stimuleer ik samen met de stakeholders de toelating van laag-risicomiddelen via het Fonds Kleine Toepassingen. Daarnaast zal in de bijscholingscursussen voor het bewijs van vakbekwaamheid aandacht besteed worden aan deze middelen om de bekendheid in de praktijk te vergroten.

(Neven)effecten niet-chemische onkruidbestrijding

Ik heb in het SO over het rapport «Achteruitgang insectenpopulaties in Nederland: trends, oorzaken en kennislacunes» toegezegd uw Kamer te informeren over de mogelijke (neven)effecten van niet-chemische onkruidbestrijding (Kamerstuk 33576, nr. 134).

Wageningen UR heeft een literatuurstudie uitgevoerd.² Deze studie heeft een overzicht opgeleverd van de resultaten uit (inter)nationaal onderzoek naar de mogelijke (neven)effecten van niet-chemische onkruidbestrijding. Hieruit volgt dat:

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0727\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0727(01)&rid=7)

² <https://doi.org/10.18174/471608>

- mechanische en thermische onkruidbestrijding een beperkt negatief effect hebben op het bodemleven;
- de negatieve effecten van mechanische en thermische onkruidbestrijding op insecten afhankelijk zijn van het moment en de frequentie van toepassing en indirect op de hoeveelheid biomassa die achterblijft;
- mechanische onkruidbestrijding destructief is voor het broedsel van grondbroedende vogels tijdens het broedseizoen;
- er mogelijkheden zijn – bijvoorbeeld nestbescherming – om de negatieve effecten van mechanische en thermische onkruidbestrijding te verminderen.

Ik zal de uitkomsten van deze studie betrekken bij de uitwerking van de afspraken over mechanische onkruidbestrijding in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030.

Omwonenden

Ik heb samen met de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in het AO gewasbeschermingsmiddelen op 7 maart 2018 toegezegd in gesprek te gaan met omwonenden die zich zorgen maken over gewasbeschermingsmiddelen (Kamerstuk 27858, nr. 419). Dit gesprek heeft op 8 april jl. plaatsgevonden. Voor verdere informatie verwijs ik u naar de brief over het onderzoek naar de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen van 10 april jl.

Systeemaanpak

Ik heb in de brief over geïntegreerde gewasbescherming en in het SO over de werkzame stoffen thiram en diquat toegezegd uw Kamer te informeren over de resultaten van de pilots binnen de Systeemaanpak Duurzame Gewasbescherming en de systeemaanpassingen die uitgewerkt worden (Kamerstuk 27858, nr. 417 en 430).

In de periode 2016-2018 hebben 7 bedrijven in verschillende teelten (appel, spruitkool, paprika, uitgangsmateriaal, chrysant, vruchtbomen) geëxperimenteerd met geïntegreerde gewasbescherming met als doel milieuwinst te behalen ten opzichte van gangbare teeltwijzen. De volgende ervaringen zijn opgedaan in deze pilots:

- Telers durven te experimenteren met geïntegreerde gewasbescherming als er een gewasbeschermingsmiddel achter de hand is om in te kunnen grijpen mocht dat nodig zijn. De reden hiervoor is oogstzekerheid;
- Telers missen een eenduidig instrument waarmee eenvoudig alle stappen van geïntegreerde gewasbescherming zijn vast te leggen;
- Telers kunnen op dit moment met het huidige instrumentarium de milieubelasting van de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen niet goed meten;
- De huidige systematiek van aanvraag, risicobeoordeling en toelating van gewasbeschermingsmiddelen richt zich grotendeels op het toepassen van een gewasbeschermingsmiddel op het hele perceel en op middelniveau, terwijl de pilots hier flexibeler mee om willen gaan.

De ervaringen die zijn opgedaan, leiden tot de volgende projecten in de periode 2019-2020:

- De gebruikswaarde voor telers van de gewasbeschermingsmonitor zal geoptimaliseerd worden, zodat het voor de teler mogelijk wordt om alle

- stappen van geïntegreerde gewasbescherming eenvoudig vast te leggen en de monitor voor meerdere doeleinden gebruikt kan worden.
- Er is dit jaar binnen de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen onderzoek gestart om een milieu-indicator te ontwikkelen. De indicator zal het voor telers mogelijk maken om de milieubelasting te meten van de gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden.
  - Er zal, uitgaande van het verlagen van de milieu-impact, onderzocht worden:
    - welke mogelijkheden en beperkingen er zijn aan het gericht toepassen van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen (bijvoorbeeld pleksgewijs) en hoe toezicht / handhaving hiermee rekening kan houden;
    - of en hoe de beoordelingsmethodiek aangepast kan worden, zodat – waar mogelijk – meer rekening kan worden gehouden met het gericht toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.

Het vervolg zal een plaats krijgen in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030.

Diquat en thiram

Ik heb uw Kamer geïnformeerd over de besluitvorming rond het voorstel van de Europese Commissie (EC) over het niet-hernieuwen van de goedkeuring van de werkzame stoffen diquat en thiram (Kamerstuk 27858, nr. 428). Ik heb toegezegd uw Kamer te zullen informeren over de uitslag. Er bleek ook in het beroepscomité geen gekwalificeerde meerderheid voor of tegen het voorstel van de EC. De EC heeft inmiddels – conform mandaat – besloten de goedkeuring van beide stoffen niet te hernieuwen.

Stand van zaken diverse onderwerpen

Afzetgegevens

De Afdeling bestuursrecht van de Raad van State heeft op 30 januari 2019 uitspraak gedaan in het hoger beroep dat het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Nefyto elk afzonderlijk hadden ingediend tegen een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam om de afzetgegevens van gewasbeschermingsmiddelen openbaar te maken over de periode 2010 tot en met 2014.

De Afdeling oordeelt dat gewasbeschermingsmiddelen bedoeld zijn om in het milieu vrij te komen en dat de afzetgegevens dus ook iets zeggen over de voorzienbare emissies in het milieu. Om die reden zijn afzetgegevens aan te merken als emissiegegevens die openbaar moeten worden gemaakt. Daarnaast oordeelt de Afdeling dat er geen vergaarplicht bestaat van de afzetgegevens per toelatinghouder en dat ik kan blijven volstaan met het opvragen van de afzetgegevens bij Nefyto. Ik respecteer deze uitspraak en zal de afzetgegevens openbaar maken zodra deze beschikbaar zijn.

Azolen

Ik ben in afwachting van de uitkomsten van de tweede fase van het onderzoek naar de resistentie van de schimmel *Aspergillus fumigatus* voor fungiciden uit de groep van de triazolen. Daarin wordt onderzocht welke factoren invloed hebben op de groei en de ontwikkeling van resistentie bij de schimmel *A. fumigatus*. Het onderzoek is vertraagd vanwege uitvoeringstechnische redenen. De onderzoekers

zijn nog bezig met de afronding. Daarna acht ik een zorgvuldige interdepartementale afweging met onder meer het Ctgb nodig. Ik zal uw Kamer zo spoedig mogelijk informeren, nadat ik het rapport heb ontvangen.

Tijdelijke vrijstellingen

Ik heb uw Kamer op 28 januari 2019 geïnformeerd over mijn besluit om geen tijdelijke vrijstelling te verlenen voor het gewasbeschermingsmiddel Cruiser SB op basis van thiamethoxam (Kamerstuk 27858, nr. 443). Hierbij heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over mijn besluit op een aanvraag voor tijdelijke vrijstelling voor een alternatief middel zonder neonicotinoïden in de teelt van suikerbieten.

Na positief te zijn geadviseerd door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit op landbouwkundige noodzaak en het Ctgb op de risico's van het gebruik heb ik besloten om tijdelijke vrijstelling te verlenen voor het gewasbeschermingsmiddel Batavia in de teelt van suikerbieten. Hiermee krijgen telers voor de korte termijn de mogelijkheid om de bietenvlieg in de teelt van suikerbieten te bestrijden. Op lange termijn moeten door innovatie op het gebied van weerbare teeltsystemen, maatregelen en laag-risico middelen alternatieve vormen van bescherming tegen plagen in de teelt van suikerbieten beschikbaar komen. Ik zal hier in het uitvoeringsprogramma van de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 verdere aandacht aan geven. De tijdelijke vrijstelling is per 1 april 2019 in werking getreden en vervalt op 28 juli 2019.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bijlage 1 - 2019Z03760

Vragen van het lid Lodders (VVD) aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over standpuntbepaling in het Europees Parlement over een hoger toegestaan restgehalte van neonicotinoïden (ingezonden 25 februari 2019).

1

Bent u bekend met het voorstel van de Europese Commissie om het maximaal toegestane restgehalte van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen op producten te verhogen?³

Antwoord

Ja, ik ben bekend met het voorstel. Het voorstel bevat nieuwe Maximale Residu Limieten (MRL's) voor acht actieve stoffen, waaronder één neonicotinoïde (clothianidin). Daarnaast bevat het voorstel de opname van één stof (Metschnikowia fructicola strain NRRL Y-27328) in een lijst met stoffen waarvoor geen MRL's nodig zijn. In vijf gevallen gaat het om de verhoging van MRL's, vanwege de toelating van het gebruik bij enkele gewassen. De MRL wordt in die gevallen, aangezien dat veilig kan, verhoogd van de waarde bij niet-gebruik (standaard gesteld op een niveau van 0,01 mg/kg) naar een waarde die bij gebruik van de stof haalbaar is bij goed landbouwkundig gebruik. In drie gevallen gaat het hierbij om MRL's ten behoeve van de eisen van het internationale handelsverkeer voor ingevoerde producten (invoertoleranties). Het voorstel voor de verhoging van de bestaande EU-MRL van 0,03 naar 0,3 mg/kg clothianidin in aardappel betreft een invoertolerantie gebaseerd op landbouwkundig gebruik van deze werkzame stof in Canada.

2

Wat vindt u van dit voorstel van de Europese Commissie?

Antwoord

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft namens Nederland ingestemd met het voorstel. Het voorstel is immers gebaseerd op (negen) in 2018 gepubliceerde risicobeoordelingen van European Food Safety Authority (EFSA), die aangeven dat de nu voorgestelde MRL's geen reden geven voor zorg voor de voedselveiligheid. De Nederlandse deskundigen kunnen zich vinden in deze conclusies van EFSA.

3

Kunt u aangeven wanneer u voor het eerst kennis heeft genomen of kennis heeft kunnen nemen van het initiatief om te komen tot dit voorstel?

Antwoord

De basis van de aanpassingen ligt in ontvangen verzoeken die belanghebbenden hebben gedaan op basis van artikel 6, lid 2 van Verordening (EG) Nr. 396/2005. Die verzoeken zijn op verschillende momenten in de jaren 2017 en 2018 bij de voor die stoffen aangewezen lidstaten ontvangen en in behandeling genomen. De

---

³ Commission Regulation amending Annexes II, III and IV to Regulation (EC) No 396/2005 of the European Parliament and of the Council as regards maximum residue levels for clothianidin, cycloxydim, epoxiconazole, flonicamid, haloxyfop, mandestrobin, mepiquat, Metschnikowia fructicola strain NRRL Y-27328 and prohexadione in or on certain products (D059754/02 - 2019/2520).

EFSA-opinies over de evaluaties van de lidstaten zijn op verschillende momenten in 2018 gepubliceerd. Dit is het moment dat ook anderen formeel kennis hebben kunnen nemen van de aanvraag.

Het Commissievoorstel op basis hiervan is tijdens de vergadering van het Permanent Comité voor de Voedselketen en Diergezondheid - pesticideresiduen (PCVD-pr) van 26 en 27 november 2018 besproken. De lidstaten hebben op 27 november 2018 unaniem met dit voorstel ingestemd.

4

Zijn Nederlandse experts betrokken bij de voorbereiding van dit voorstel? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is het Nederlandse standpunt geweest en hoe zijn de voorbereidende gesprekken verlopen?

Antwoord

De voorbereiding van het voorstel is een taak van de Europese Commissie, die zich daarbij baseert op de opinie van de EFSA. Deskundigen uit de lidstaten - anderen dan zij die werken in dienst van de Europese Commissie en de EFSA - spelen hierbij geen rol. Nationale experts - in Nederland deskundigen van het ministerie van VWS, van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en van het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) - zijn wel betrokken bij de behandeling van het voorstel in het Permanent Comité voor de Voedselketen en Diergezondheid, sectie pesticideresiduen (PCVD-pr). Deze deskundigen konden zich vinden in de bevindingen van de EFSA. Het ministerie van VWS heeft daarop geconcludeerd dat de veiligheid van de consument in het voorstel voldoende beschermd is en heeft het voorstel daarom gesteund.

5

Klopt het dat het middel clothianidin niet toegestaan is voor gebruik in Europa? Zo ja, wat is de reden dat dit middel niet is toegestaan en wat is de reden dat een hogere residuwaarde op producten wel wordt toegestaan?

Antwoord

In mei 2018 is de goedkeuring van de stof clothianidin ingeperkt tot enkel toepassingen in kassen. Ik heb uw Kamer hier op 24 april 2018 over geïnformeerd (Kamerstuk 27858, nr. 421). De aanvrager heeft daarna besloten de verlenging van de goedkeuring van deze stof niet langer te ondersteunen, waardoor deze goedkeuring per 31 januari 2019 geheel is vervallen.

Als een stof op Europees niveau niet is goedgekeurd als werkzame stof in gewasbeschermingsmiddelen, geldt in de Europese Unie dat residuen van de stof niet aantoonbaar mogen zijn in dat gewas (bij een standaardniveau van 0,01 mg/kg). Als gebruik in een derde land wél is toegelaten, heeft een belanghebbende in dat land, zoals in het voorliggende geval heeft plaatsgevonden, de mogelijkheid een hogere MRL (een zogenaamde "invoertolerantie") aan te vragen. Deze invoertolerantie wordt verleend, als uit een risicobeoordeling blijkt dat voedsel en diervoeder ook met een hogere MRL veilig is voor consumptie.

6

Vindt u het verdedigbaar dat u landen buiten Europa in staat stelt om het middel te blijven gebruiken, waarbij een hogere residuwaarde op het product geen

probleem is, terwijl dit middel voor de Nederlandse en Europese boeren verboden is en kunt u aangeven hoe u voor deze maatregel en het beoogde besluit draagvlak kan vinden bij de Nederlandse boeren?

Antwoord

De inperking van het gebruik van clothianidin is niet ingesteld vanwege een risico voor de volksgezondheid, maar vanwege de risico's van de stof voor het milieu, in het bijzonder de bijen. De aanvrager heeft daarna besloten de verlenging van de Europese goedkeuring van deze stof niet langer te ondersteunen, waardoor deze goedkeuring per 31 januari 2019 geheel is vervallen. De residuwetgeving betreft de mogelijke schadelijkheid voor het milieu in derde landen niet in de residubeoordeling; dit is een verantwoordelijkheid van het land waar het middel wordt toegepast.

7

Klopt het dat alle lidstaten inclusief Nederland voor het verhogen van de maximale residulimiet (MRL) gestemd hebben omdat er geen gevaar is voor de volksgezondheid?

Antwoord

Ja. Zie ook het antwoord op vraag 3.

8

Herinnert u zich dat u het verzoek tot tijdelijke vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Cruiser SB heeft afgewezen?⁴

Antwoord

Ja, ik heb uw Kamer hier op 28 januari 2019 over geïnformeerd (Kamerstuk 27585, nr. 443).

9

Herinnert u zich dat met het niet toestaan van een tijdelijke vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Cruiser SB boeren aangewezen zijn op andere en meer milieubelastende middelen (dat laatste omdat er vaker een behandeling moet plaatsvinden)?

Antwoord

Ik heb eerder aan uw Kamer gemeld dat de alternatieve werkzame stoffen voor de drie ingeperkte neonicotinoïden niet per se een lager risicoprofiel hebben. De Europese Commissie is hierop in het besluitvormingsproces geweest door enkele lidstaten – waaronder Nederland (Kamerstuk 27858, nr. 396). De feitelijke milieubelasting is afhankelijk van de plaagdruk, de gekozen alternatieve werkzame stoffen en de hoeveelheid en frequentie van het gebruik ervan.

10

Wat is uw argument om de Nederlandse boeren op te zadelen met beperkingen van een aantal gewasbeschermingsmiddelen terwijl deze in de ons omringende landen wel gebruikt mogen worden en er door een onafhankelijke organisatie de landbouwkundige noodzaak is aangetoond (voorbeeld: suikerbietenenteelt) terwijl u

---

⁴ Verzoek tot tijdelijke vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Cruiser SB, 2019D03163, p. 2.

andere, niet-Europese landen in de gelegenheid stelt producten met een hoger residu te leveren en hoe verhoudt dit zich tot een gelijk en eerlijk speelveld?

Antwoord

De restricties op het gebruik van de drie neonicotinoïden zijn ingesteld wegens de risico's voor bijen. Om de bijen in Nederland te beschermen heb ik ingestemd met de Europese restricties op het gebruik van drie neonicotinoïden. Over de situaties en overwegingen van niet-EU landen kan ik geen uitspaken doen.

Bij het instemmen van Nederland met de aanpassing van de MRL van clothianidin is conform de wetgeving alleen het waarborgen van de veiligheid van de consument in overweging genomen.

11

Als de steun van Nederland voor het betreffende voorstel is gelegen in de afspraak uit het regeerakkoord om invulling te geven aan een nationaal beleid dat erop gericht is om zo efficiënt mogelijk aan de Europese eisen te voldoen en een gelijk speelveld tussen producenten in de verschillende EU-landen vereist dat er zo min mogelijk zogeheten nationale koppen op Europese regels zijn, deelt u dan de mening dat de tijdelijke vrijstelling van Cruiser SB gerechtvaardigd zou zijn nu de Belgische bietentelers een behoorlijk voordeel hebben op de Nederlandse bietentelers? Zo nee, hoe is het gelijke speelveld geborgd nu u kennis kunt nemen van de gewasbeschermingsplannen die door veel boeren op dit moment worden besproken en opgesteld, waarbij alternatieven voor de bietenteelt worden gezocht?

Antwoord

Ik wil u verwijzen naar mijn brief naar uw Kamer over mijn beslissing om geen tijdelijke vrijstelling te verlenen voor het gewasbeschermingsmiddel Cruiser SB (Kamerstuk 27585, nr. 443). Het verlenen van tijdelijke vrijstellingen is een nationale bevoegdheid en zorgt per definitie voor een ongelijk speelveld. Zo is in Duitsland recentelijk een aanvraag voor een tijdelijke vrijstelling van dit middel afgewezen.

Ik wil u daarnaast melden dat ik recent tijdelijke vrijstelling heb verleend voor een alternatief gewasbeschermingsmiddel tegen de bietenvlieg in de teelt van suikerbieten. Hiermee krijgen telers voor de korte termijn de mogelijkheid om de bietenvlieg in de teelt van suikerbieten te bestrijden. Op lange termijn moeten door innovatie op het gebied van weerbare teeltsystemen, maatregelen en laag-risicomiddelen alternatieve vormen van bescherming tegen plagen in de teelt van suikerbieten beschikbaar komen. Ik zal hier in het uitvoeringsprogramma van de 'Toekomstvisie gewasbescherming 2030' verdere aandacht aan geven.

12

Kunt u een overzicht geven van het aantal controles op residuen bij producten zoals groente, fruit en aardappelen en de geconstateerde waarden en de toegestane normen (graag een overzicht per jaar over de afgelopen vijf jaar, een uitsplitsing naar gangbare landbouw en biologische landbouw, naar chemische middelen en toegestane biologische middelen en naar de diverse productgroepen en producten in Nederland, Europa en de rest van de wereld)?

Antwoord

Een antwoord dat voldoet aan uw specificaties vergt een uitzonderlijk omvangrijk rapport of een verwijzing naar de elf bronnen waarin de gevraagde informatie al openbaar gemaakt is. Ik kies voor de tweede optie.

Het aantal monsters dat in Nederland op residuen van gewasbeschermingsmiddelen wordt onderzocht en de resultaten daarvan, zijn opgenomen in de rapportages van de NVWA^{5, 6, 7, 8, 9}, in totaal 62 pagina's. De geldende toegestane normen (Maximale Residu Limieten, MRL's) zijn opgenomen in Verordening 396/2005. De lijst met MRL's voor alle producten is opgenomen in bijlagen II, III en V van deze verordening. In de laatste geconsolideerde versie van de verordening¹⁰ is deze lijst 2801 pagina's lang; het aantal MRL's is meer dan 100.000.

EFSA brengt jaarlijks een samenvattend overzichtsrapport^{11, 12, 13, 14, 15} uit met de belangrijkste resultaten van het residuonderzoek in alle lidstaten van de EU. Deze rapportage omvat de resultaten van het onderzoek uit het gecoördineerde monitoringplan van de Europese Unie en samenvattingen van de resultaten van de nationale controleprogramma's van de lidstaten. Deze rapporten, die over de laatste vijf jaar in totaal ruim 700 pagina's beslaan, besteden eveneens aandacht aan de onderzoeksresultaten van biologische producten. Daarbij wordt ook een

-
- ⁵ NVWA 2013. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit (juli 2012 - juni 2014), zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-bestrijdingsmiddelen-in-voedingsmiddelen/documenten/consument/eten-drinken-roken/bestrijdingsmiddelen/publicaties/residuen-van-gewasbeschermingsmiddelen-op-groente-en-fruit-overzicht-van-uitkomsten-nvwa-inspecties-juli-2012-juni-2014>
- ⁶ NVWA 2014. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit (juli 2013 - juni 2015), zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-bestrijdingsmiddelen-in-voedingsmiddelen/documenten/consument/eten-drinken-roken/bestrijdingsmiddelen/publicaties/residuen-van-gewasbeschermingsmiddelen-op-groente-en-fruit-juli-2013-juni-2015>
- ⁷ NVWA 2015. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit (januari 2014 - december 2015), zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-bestrijdingsmiddelen-in-voedingsmiddelen/documenten/consument/eten-drinken-roken/bestrijdingsmiddelen/publicaties/voortgangsrapportage-bestrijdingsmiddelen-op-groente-en-fruit-januari-2014-december-2015>
- ⁸ NVWA 2016. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit (januari 2015 - december 2016), zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-bestrijdingsmiddelen-in-voedingsmiddelen/documenten/consument/eten-drinken-roken/bestrijdingsmiddelen/publicaties/voortgangsrapportage-residuen-bestrijdingsmiddelen-januari-2015--december-2016>
- ⁹ NVWA 2017. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit (januari 2016 - december 2017), zie <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/inspectieresultaten-bestrijdingsmiddelen-in-voedingsmiddelen/documenten/consument/eten-drinken-roken/bestrijdingsmiddelen/publicaties/voortgangsrapportage-residuen-bestrijdingsmiddelen-januari-2016-december-2017>
- ¹⁰ Geconsolideerde versie van 26 januari 2019 van de Verordening (EG) Nr. 396/2005 van het Europees parlement en de raad van 23 februari 2005 tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen in of op levensmiddelen en diervoeders van plantaardige en dierlijke oorsprong en houdende wijziging van Richtlijn 91/414/EG van de Raad (Voor de EER relevante tekst) (PB L 70 van 16.3.2005, blz. 1), zie <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005R0396-20190126&qid=1553087272428&from=NL>
- ¹¹ EFSA 2014. The 2012 European Union report on pesticide residues in food. EFSA Journal 2014;12(12):3942, 156 pp., zie <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2014.3942>
- ¹² EFSA 2015. The 2013 European Union report on pesticide residues in food. EFSA Journal 2015;13(3):4038, 169 pp., zie <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2015.4038>
- ¹³ EFSA 2016. The 2014 European Union report on pesticide residues in food. EFSA Journal 2016;14(10):4611, 139 pp., zie <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.4611>
- ¹⁴ EFSA 2017. The 2015 European Union report on pesticide residues in food. EFSA Journal 2017;15(4):4791, 134 pp., zie <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.4791>
- ¹⁵ EFSA 2018. The 2016 European Union report on pesticide residues in food. EFSA Journal 2018;16(7):5348, 139 pp., zie <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5348>

vergelijking gemaakt met gangbare producten. Een onderscheid of een middel met een MRL biologisch is of in de biologische teelt is toegelaten, wordt daarbij niet gemaakt; dat is immers niet relevant voor de residumonitoring. Wat producten uit derde landen betreft: de EFSA-rapporten bevatten ook overzichten van de uitgevoerde controles van deze producten.

Het meest recente EFSA-rapport laat onder meer zien dat 96,2 % van alle controles voldoet aan de EU-limieten. Het percentage overschrijdingen was 2,4 % bij producten uit EU-landen (inclusief IJsland en Noorwegen) en 7,2 % bij producten uit derde landen.

Van de onderzochte producten van biologische landbouw bevatte 83,1 % geen meetbare residuen; 15,6 % had residuen die voldeden aan de wettelijke limieten en 1,3 % voldeed niet aan de wettelijke limieten.

13

Wilt u de vragen een voor een beantwoorden?

Antwoord

Ja.